

SUN'IY INTELLEKTNING TA'LIM SOHASIDA ISHLATILINISH ISTIQBOLLARI

Shavkatova Sitora Umidovna

Xamrayeva Mashxura Faxriddinovna

*Samarqand davlat chet tillar institute Roman-german tillari fakulteti Nemis tili yònalishi
4 kurs talabalari*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada hozirgi zamonimizda xorijiy tillarni, xususan, nemis tilini o'rganishda sun'iy intellektning dolzarb roli, uning ahamiyati va inson resurslarini u bilan almashtirish imkoniyatlariga to'xtalib o'tiladi. Unda yana bugungi kunda jadal rivojlanib borayotgan sun'iy intellektning sinf xonalari va auditoriyalarda, umuman olganda, ta'lim sohasida ishlatilinish istiqbollari qisqacha muhokama qilinadi.*

Kalit so'zlar: *xorijiy tillar, nemis tili, sun'iy intellekt, inson resurslari, auditoriya, ta'lim sohasi.*

Sun'iy intellekt innovatsion texnologiyalar bilan shakllangan yashash tarzimizni, hayotimizni bir qadar o'zgartirdi va o'zgaritirishda davom etmoqda. Sun'iy intellekt insoniyat hayotiga tez kirib keldi va jamiyatning har bir sohasiga o'z ta'sirini o'tkazib, aql bovar qilmaydigan o'zgarishlar yasay olish xususiyatiga ega. Uning kelib chiqishiga nazar tashlanadigan bo'lsa, sun'iy intellekt atamasi ilk bora 1956-yilda konferensiyada Jon Makkarti tomonidan foydalanilgan [1] .

XXI asrda tezlashgan texnologik taraqqiyot sharoitida hamma jabhalarda: iqtisodiyot, sog'liqni saqlash, ishlab chiqarish, sport, bank, moliya, qishloq xo'jaligi, energetika, elektron hukumat, transport sohalariga kirib borganidek, ta'lim maydoniga ham jadal kirib bormoqda. Bu esa ta'limda, xususan, xorijiy tillarni o'rganish va aniq fanlar sohasiga to'g'ridan to'g'ri ta'sir qildi. Chunki so'nggi yillarda ushbu fanlarning ahamiyati va ularga bo'lgan talab kundan-kunga sezilarli darajada oshib boryapti va jarayon modernizatsiyani talab qilmoqda.

Ko'rinib turibdiki, bu sohada sun'iy intellekt (keyingi o'rinlarda AI. deb yuritiladi) foydalanish tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Misol uchun, xorijiy tilni o'rganishda yordam beradigan Semantris Duolingo, Kahoot, Talk me, Babble, Knowble, SpeakLab [2] kabi ilovalarda foydalanuvchidan so'zlarni tanlash va mobil yoki dasturiy qurilma orqali sun'iy intellekt bilan raqobatlashish talab qilinadi.

Ushbu maqolada xorijiy tillarni o'rganishda sun'iy intellektning rolini o'rganiladi: til o'rganuvchilari uchun AI. qanchalik muhim va AI. xorijiy tillarni o'rgatishda o'qituvchining o'rnini bosa oladimi kabi savollarga javob izlanadi.

O'quv jarayonida raqamli texnologiyalarni tadbiq etish haqiqatda ham o'qituvchilar va talabalarga bilim olishda eng yaxshi natijalarga erishishda yordam berishi mumkin.

Masalan, nemis tilini onlayn o'rganishda sun'iy intellektning joriy etilishi allaqachon o'z samaradorligini isbotlagan. Raqamli texnologiyalardan foydalanishning qulayligi va moslashuvchanligi o'qituvchilarni tobora ko'proq jalb qilmoqda. Chunki AI. yordamida istalgan miqdorda qayta-qayta audiolar eshitish, ko'rish, topshiriq-testlarni bajarish imkoni bor.

Bundan tashqari raqamli texnologiya vositalari online musobaqalar, online progress, necha ball to'plaganlik haqida reytinglar doimiy ravishda namoyon etish qulayligiga ham ega.

O'rganuvchi sog'lom raqobat asnosida ham yuqoriroq natijaga erishishga doimiy harakatda bo'ladi. Lekin virtual texnologiyalar yordamida doim ham bir xil – yaxshi na'tijalarga erishmaslik ham mumkin.

Raqamli texnologiyalar ta'limning shu paytgacha shakllangan, mavjud bo'lgan modelini butunlay o'zgartirdi. Birinchidan, talaba darsda hech qachon uxlamaydi, chunki darslar interaktiv va qiziqarli tarzda shakllantiriladi. Ikkinchidan, sun'iy intellektdan foydalanishda talaba o'quv jarayonini o'ziga moslashtirishi va individuallashtirishi mumkin, bunga an'anaviy darslarda to'liq erishib bo'lmaydi.

Uchinchidan, AI. raqamlashtirilgan baholash tizimi o'qituvchiga o'qish kursini tezda o'ziga moslab sozlash, eng samarali ta'lim formatini tanlash imkonini beradi. Kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy darslardan farqli o'laroq, sun'iy intellekt yordamida o'quv jarayoni yanada qiziqarliroq va samaraliroq kechadi, qog'ozdagi zerikarli yozilgan so'zlar va iboralar o'rniga, so'zlar interaktiv formatda o'rganiladi [3].

Inson ega bo'lgan so'zga ijodiy munosabat, kreativlikdan AI mahrumdir. Har bir so'zga nisbatan ijodiy yondoshish – bu odamning eng muhim qobiliyatlaridan biri sanalib, to'g'ri, aynan o'z o'rnida va zukkolik bilan muloqot qilish, suhbatdoshini yorqin fikr bilan hayratda qoldirish imkonini beradi.

Bularning barchasi o'z navbatida insonni o'z so'zining egasiga aylantiradi hamda so'zning “shirasi, qaymog'i” ni tashkil qiladi. Bu esa auditoriyada o'qituvchi va talabalar o'rtasida mavjud bo'lishi zarur bo'lgan faktorlardan hisoblanadi.

Ammo shuni ham qayd etish zarurki, AI. haqiqiy suhbatdosh qarshisida bir qator afzalliklarga ega: ulardan biri javoblar tezligidir. Bu kabi o'zaro muloqotda virtual miyada odam bilan muloqot qilishdagi uchraydigan ba'zi kechikishlar, pauzalar, ikkilanishlar va o'ylanishlar bo'lmaydi.

Ammo shuni ham unutmaylikki, AI. va u asosiga qurilgan botlar faqat oddiy suhbatni qo'llab-quvvatlashi va faqat to'g'ri tanlangan kalit so'zlar doirasidagina muhokamani bajarishga qodir.

Umuman olganda, shu paytgacha mavjud bo'lgan zamonaviy botlarni hali “aqlli” deb atash qiyin. Ularning ko'pchiligi faqat tor doiradagi vazifalarni bajarishga qodir. Shuning uchun ba'zi ilovalarda AI. haqiqiy suhbatdoshni almashtirishga urinmaydi.

Ba'zi ilovalarda esa AI. faqat faoliyatimiz haqida tavsiyalar berish uchun ishlatiladi. Tavsiyalar, o'z navbatida, foydalanuvchining til darajasi va sevimli mashg'ulotlariga asoslanadi.

Yuqoridagilarni umumlashtirgan holda shuni aytilish mumkinki, bugungi kunda xorijiy tillarni o'rganishda sun'iy intellektning o'zni juda katta va shu bilan birga o'sishda davom etmoqda. AI. ta'lim va chet tillarini o'rgatish sohasida katta imkoniyatlarga ega. Gadjetlarga o'rgangan va odatlangan avlod vakillari uchun bu uslub ham til o'rganishda asqotadi.

2021-yilning 17-fevral kuni “Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori qabul qilindi, ko'zlangan maqsad – “Raqamli O'zbekiston – 2030” strategiyasiga muvofiq sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish va ularni mamlakatimizda keng qo'llash, raqamli ma'lumotlarning yuqori sifatini ta'minlash, malakali kadrlar

tayyorlash.sun'iy intellektning chet tillarini o'qitish sohasidagi yutug'i xorijiy tilni o'rgana olmaslik muammosiga yechim bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Warren, P. (no date) A brief history of artificial intelligence (1956 to now), Codementor. Available at: <https://www.codementor.io/@paulwarren/a-brief-history-of-artificial-intelligence-1956-to-now-mgoracvnx>.
2. Mamadieva Bakhtiyor qizi, F., Mukhiddinova Sharofiddin qizi, O., & Abduraimov Anvar ogli, S. (2020). Digital pedagogy and online assessment in ESL. *International Journal of Research in Economics and Social Sciences (IJRESS)*, 10(10), 201-204.
3. Pearson. (2019). Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications. Retrieved from <https://www.pearson.com/content/dam/one-dot-com/one-dot-com/global/Files/news/news-announcements/2019>